

adásnak már csak a címét sem ismerjük s így annál nagyobb becsben kell tartanunk a boroszlói unikumot, annál nagyobb köszönettel tartozunk az akadémiának, hogy azt ily jó kiadásban adta vissza az irodalomtörténetnek.

D. Gy.

A schlägli magyar szójegyzék. *A XV. század első negyedéből. Az eredeti kéziratból közzétette, bevezetéssel és magyarázatokkal ellátta Szamota István. (A szójegyzék fényképével.) Ára 2 frt. Budapest. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia. 1894. 8r. 114 lap és 12 lap fénykép.*

Magyar nyelvemlékeink sorozatát érdekes darabbal gyarapította az a felfedezés, melyet a schlägli premontrei rendház könyvtárnoka, dr. Vielhaber Gottfried 1890-ben tett, midőn a vezetése alatt álló könyvtár kézíratait lajstromozva, azok között egy középkori latin-magyar szótár töredékeire bukkant. A becses töredék egy kódex függelékét képezte, melynek korát magából a szövegből az 1420 és 1433 közti évekre lehet tenni; e kódex latin szótárt, ú. n. hortulariumot tartalmaz latin magyarázatokkal, s egyes szavaknál a magyar kifejezést is adja, tehát 130 magyar szavával szintén a tekintélyesebb magyar nyelvemlékek közé sorozandó; de terjedelemre is, érdekességre is sokkal felette áll a függelékül hozzá csatolt 7 levélnyi latin-magyar vocabularium, mely, mint helyesírásából megállapítható, azt korra is mintegy másfél évtizeddel megelőzi.

Ez a lelet azért is érdekes, mert úgyszólván szakasztott mása a beszercei szószedetnek, mely vele majdnem egy időben került napvilágra. Ennek a szószedetnek korát ismertetője, Finály Henrik a XV. század végére tette, de Tagányi Károly a Századok múlt évi folyamában kimutatta, hogy az a XV. század első negyedéből származik. Tehát körülbelől egykorú a schlägli szójegyzékkel, s e kettő és a Hortularium nyelvemlékeink sorában korra nézve közvetlenül a halotti beszéd és a königsbergi töredék után következnek.

Szamota István fiatal tudósunk volt az első, kinek alkalma nyílt a schlägli szójegyzéket a helyszínén tanulmányozni, s ő reá várt a feladat, hogy azt az akadémia kiadásában a tudományos világnak bemutassa. Hogy a bemutatás méltó legyen a felfedezés jelentőségéhez, arról gondoskodott az akadémia bőkezűsége s lelkes főtítkáranak, Szily Kálmánnak kiváló tudományos érzeke.

Mint a beszercei szószedetről, úgy ez újonnan felfedezett nyelvemlékről is teljes fényképmásolatot kaptunk kezünkbe, mely a mai technika hűségével és pontosságával állítja szemünk elé az eredeti kézirat hasonmását. E kézirat 7, mindkét oldalon beirt papírlevélből áll, kétféle minuskula-írással; a latin szójegyzék nagyobb s erősebb barátgót betűkkel van írva, s az egyes latin

szavak felett apróbb s vékonyabb írással olvasható azok magyar jelentősége. Egyik írás sem olyan tiszta, mint a besztercei szószedeté, de beosztásban a két töredék nagyon hasonlít egymáshoz, csak a szócsoportok feliratai hiányoznak a schlaglinél, s az egyes csoportok élére szánt kezdőbetűk helye üresen maradt.

A kiadványnak az a része, mely a szöveg olvasását és magyarázatát adja, első sorban nyelvtudósainkat és kulturtörténelmünk bűvárait érdekli, de magának a kéziratnak facsimiléje hazai kódexeink ismeretének anyagát gyarapítja új adatokkal; s az adott nekünk alkalmat, hogy felőle a magyar bibliografia közlönyében e pár sorral megemlékezzünk.

Sch. Gy.

Pirenne: Bibliographie de l'histoire de Belgique. Gand, Engelcke, 1893. 8r.

Pirenne könyvét örömmel fogja üdvözölni mindenki, ki Belgium történetével csak röviden is foglalkozni akar. Tetemesen megkönnyíti e munka a tájékozást Belgium történeti irodalmában. Szerzője Dahlmann-Waitz és Monod hasonló bibliografiai munkáit tartá szem előtt jelen műve szerkesztésében. E küldemény, s még inkább az, hogy munkája beosztásában említett szerzők kézikönyveit használta, a munkásnak csak előnyére vált. Jóllehet első sorban a tanulók számára akart tájékoztató kézikönyvet adni, e czélt messze túlhaladta s a tudósok, a szakszerű historicusok is haszonnal fogják forgatni Pirenne könyvét.

Ha a munka belső berendezése, oeconomája nem okozott nagy nehézséget, mert a Dahlmann-Waitz és Monod-féle beosztást követi, sokkal nehezebb volt annak eldöntése, hogy mi foglaljon helyet e kézikönyvben, mi nem. Tudjuk, hogy Belgium története az ország egyesítése előtt szorosan összefügg Franciaország és Németország történetével, s így sem attól el nem választható, de viszont az ezen országok történetére vonatkozó összes művek sem voltak felvehetők e kézikönyvbe, miután ez a munkát túltengővé tette volna. Szerző ezért kizárta munkájából mindazon műveket, melyek nem foglalkoznak specialiter a mai Belgium, Artois, Cambrai stb. történetével. De kihagyta egyúttal mindazon műveket és forrásokat — egy-kettő kivételével — melyek nem foglalkoznak kizárólag Belgium történetével. Hasonlókép a történelem segéd-tudományait is csak annyiban vette tekintetbe, a mennyiben azok Belgiumra vonatkoznak.

Munkája két részre oszlik. Az első részben folyóiratok és általános munkákat sorol fel, míg a második rész Belgium történetét korszakok szerint ismerteti. Erre vonatkozólag külön beosztást csinált magának szerző, különösen az újkorig. A verduni szerződés előtti időkkel egy fejezetben végez, a többi korszak-